

राज्यात सन २०२० ते २०२२ या कालावधीत नैसर्गिक आपत्तीमुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या व इतर मालमत्तेच्या नुकसानीपोटी बाधितांना मदत वाटप करण्यासाठी निधी वितरीत करण्यास मान्यता देण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक- सीएलएस २०२३/प्र.क्र.२२३/म-३

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- २१ फेब्रुवारी, २०२४

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०१५/प्र.क्र.४०/म-३,दि.१३.०५.२०१५
- २) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.०८/म-३,दि.०८.०८.२०२२
- ३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र. संकीर्ण-२०२२/प्र.क्र.६७/म-११,दि.२४.०१.२०२३.
- ४) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२९४/म-३,दि.२७.०१.२०२३
- ५) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.३४९/म-३,दि.२७.०३.२०२३
- ६) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.०८/म-३,दि.०५.०६.२०२३
- ७) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या-६./नै.आ/ ऑगस्ट व सप्टेंबर
अबकड/कावि/२०२२, दि.२१.०३.२०२२
- ८) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या-६/रायगड निधी मागणी / कावि-१११७१/
२०२२, दि.०४.११.२०२२
- ९) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे क्र.मशा/कार्या-६/नै.आ./तौक्ते चक्रीवादळ/ कावि३११६३/
२०२२, दि.२८.११.२०२२
- १०) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या-६/नै.आ./निधी मागणी/कावि/२०२२,
दि.२८.११.२०२२
- ११) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे क्र.मशा/कार्या-६/नै.आ./ ऑक्टोबर, २०२२/अ ब क ड
/कावि/२०२२, दि. .११.२०२२
- १२) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या-६/नै.आ./जानेवारी २०२२/ शे.पि.नुक. ठाणे
/कावि/२०२३, दि.२८.०३.२०२३
- १३) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे क्र.मशा/कार्या-६/नै.आ./जून ते ऑक्टोबर, २०२२/शे.पि. नुक.
ठाणे/कावि/२०२३, दि.२८.०३.२०२३
- १४) विभागीय आयुक्त, कोकण यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या-६/नै.आ./जुलै,२०२१, /शे.पि.नुक. ठाणे/
कावि/२०२३, दि.२८.०३.२०२३
- १५) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे पत्र क्र.मशा-७ (५)/नैआव्य/कावि-५५९/२०२२, दि.०५.१२.२०२२
- १६) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे पत्र क्र.मशा-७ (५)/नैआव्य/कावि-२६/२०२३, दि.२३.०१.२०२३
- १७) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे पत्र क्र.मशा-७ (५)/नैआव्य/कावि-७३/२०२३, दि.०८.०३.२०२३
- १८) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे पत्र क्र.मशा-७ (५)/नैआव्य/कावि-१३८/२०२३, दि.०४.०५.२०२३

- १९) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे पत्र क्र.मशा-७ (५)/नैआव्य/कावि-१८२/२०२३, दि.०२.०६.२०२३
- २०) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांचे पत्र क्र.मशा-७ (५)/नैआव्य/कावि-४१८/२०२३, दि.३०.११.२०२३
- २१) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या/२/टंचाई/२०२२/ज-३/जा.क्र.७१९९,
दि.२४.०५.२०२२
- २२) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या/२/टंचाई/२०२२/ज-३/जा.क्र.१४१६३,
दि.१७.१०.२०२२
- २३) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या/२/टंचाई/२०२२/ज-३/जा.क्र.१४१९२,
दि.१८.१०.२०२२
- २४) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांचे पत्र पत्र क्र.मशा/कार्या-/२/टंचाई/२०२२/ज-३/जा.क्र.१५३८६,
दि.२१.११.२०२२
- २५) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांचे क्र.मशा/कार्या/२/प्र.नि.मा./२०२३/ज-३/जा.क्र.६६०४,
दि.०६.०६.२०२३
- २६) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांचे पत्र क्र.मशा/कार्या/२/संकीर्ण/२०२३/ज-३, दि.१२.०७.२०२३
- २७) विभागीय आयुक्त, छ.संभाजीनगर यांचे पत्र क्र.२०२२/ससंता/ताळमेळ/नैआ/पाटं/कावि-१२७,
दि.०३.०३.२०२२
- २८) विभागीय आयुक्त, छ.संभाजीनगर यांचे क्र.२०२२/स. संचा.ताळमेळ/नैआ/पाटं/कावि-४६२
दि.११.०७.२०२२.
- २९) विभागीय आयुक्त, छ.संभाजीनगर यांचे पत्र क्र.२०२३/मशाका/ नैआ/कावि, दि.२९.०३.२०२३.
- ३०) विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे पत्र क्र.उपआ/नैआ/पुनर्व/म.स./कावि-४१४/२०२२,
दि.०७.१२.२०२२
- ३१) विभागीय आयुक्त, पुणे यांचे पत्र क्र.मह-३/नैआ/कावि/१०४/२०२३, दि.२९.०५.२०२३.
- ३२) मा.मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्य कार्यकारी समितीच्या दि.०२.११.२०२३ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त.

प्रस्तावना:-

राज्यात सन २०२० ते २०२२ या कालावधीत नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेतीपिकांचे व इतर मालमत्तेचे नुकसान झाल्याचे निर्दर्शनास आले होते. त्याप्रमाणे विभागीय आयुक्त यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांच्या अनुषंगाने वेळोवेळी निधी वितरीत करण्यात आला आहे. तथापि, कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे तसेच इतर काही कारणांमुळे निधी मागणीच्या काही प्रस्तावांवर कार्यवाही झाली नसल्याचे निर्दर्शनास आले होते. त्यामुळे शेतीपिकांच्या व इतर नुकसानीसाठी आवश्यक असलेल्या मदतीचे प्रस्ताव शासनास पाठविण्याच्या सूचना देण्यात आलेल्या होत्या. त्याप्रमाणे सर्व विभागीय आयुक्त यांचे कडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावानुसार वर नमूद दि.०५.०६.२०२३ च्या शासन निर्णयाद्वारे रु.४०१७०.७० लक्ष इतक्या रक्कमेच्या निधी वितरणास मान्यता देण्यात आलेली आहे. तथापि, त्यानंतरही सर्व विभागीय आयुक्त यांचेकडून संदर्भाधीन क्र.७ ते ३१ येथील पत्रान्वये प्राप्त झालेले निधी मागणीचे प्रस्ताव प्रलंबित असल्याचे निर्दर्शनास आले आहे. हे प्रस्ताव मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्य कार्यकारी समितीच्या दि.०२.११.२०२३ रोजी झालेल्या बैठकीत निर्णयार्थ ठेवण्यात आले होते. या बैठकीतील निर्णयानुसार बाधितांना मदत देण्यासाठी निधी वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

सन २०२० ते २०२२ या कालावधीत नैसर्गिक आपत्तीमुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या व इतर मालमत्तेच्या नुकसानीकरिता बाधितांना मदत वाटप करण्यासाठी एकूण रु.१०६६४.९४ लक्ष (रुपये एकशे सहा कोटी चौसष्ट लक्ष चौऱ्यात्रव हजार फक्त) इतका निधी वितरीत करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. प्रलंबित निधी मागणीच्या या शासन निर्णयाद्वारे वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात आलेल्या प्रस्तावामधील शेतीपिके अथवा इतर नुकसान याबाबत नैसर्गिक आपत्तीच्या घटनेच्या वेळी लगेचच पंचनामे झाल्याबाबत तसेच निधी मागणीची द्विरुक्ती झाली नसल्याबाबत प्रमाणपत्र -

अ) शेतीपिके व शेतजमीन नुकसानीसाठी डीबीटी प्रणालीवर लाभार्थ्यांची माहिती अपलोड करण्यापूर्वी संबंधित तहसिलदार यांनी जिल्हाधिकारी यांना सादर करावे व त्यानंतरच तहसिलदार यांनी डीबीटी प्रणालीवर लाभार्थ्यांची माहिती अपलोड करावी.

ब) शेतीपिके व शेतजमीन वगळून इतर नुकसानीसाठी याबाबत संबंधित जिल्हाधिकारी यांचेकडून प्रमाणपत्र प्राप्त करून घेऊनच विभागीय आयुक्त यांनी जिल्हाधिकारी यांना बीडीएस प्रणालीवर निधी वितरीत करावा.

३. शेतीपिके व बहुवार्षिक पिकांच्या नुकसानीसाठी मदतीचे वाटप करताना खालील दक्षता घेण्यात यावी:

- प्रचलित नियमानुसार शेती/ बहुवार्षिक फळपिकांच्या नुकसानीकरीता मदत ३३ टक्के अथवा त्याहून अधिक नुकसान झालेल्यांना त्या-त्या कालावधीसाठी लागू असलेल्या विहित दराने व विहित मर्यादेत अनुज्ञेय राहिल.
- प्रचलित पध्दतीनुसार कृषी सहायक, तलाठी व ग्राम सेवक यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने पूर्ण करण्यात आलेल्या पंचनाम्यानुसार बाधित शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करण्याकरिता तहसिलदार यांनी विहित नमुन्यात संगणकीय प्रणालीवर तातडीने माहिती भरावी.
- बाधित शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यात मदतीची रक्कम थेट जमा करण्यात येईल.
- कोणत्याही बाधित शेतकऱ्यास रोखीने किंवा निविष्टा स्वरूपात मदत देवू नये.
- मदतीची रक्कम खातेदारांच्या बँक खात्यावर थेट जमा करताना मदतीच्या रक्कमेमधून कोणत्याही बँकेने कोणत्याही प्रकारची वसुली करू नये याकरिता योग्य ते आदेश निर्गमित करावेत.

४. या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या प्रपत्रात लेखाशीर्षनिहाय दर्शविल्याप्रमाणे कार्यासन म-११ यांनी हा निधी वितरित करावा. सर्व संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी वर अनुक्रमांक ३ येथे नमूद शासन निर्णय दि.२४ जानेवारी, २०२३ अन्वये सूचित केल्यानुसार या प्रस्तावाअंतर्गत असलेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीच्या सर्व लाभार्थ्यांची माहिती विहित नमुन्यात तयार करून ती संगणकीय प्रणालीवर भरावी. ही माहिती भरतांना द्विरुक्ती होणार नाही व राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या निकषांचे पालन होईल याची खात्री करण्यात यावी.

५. वरील निधी खर्च करताना सर्व संबंधित शासन निर्णयातील सुचनांचे व निकषांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे. राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून द्यावयाच्या मदतीचे प्रचलित दर विचारात

घेउनु या दराने मदत प्रदान करण्यासाठी राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या लेखाशीर्षाखाली वितरित करण्यात आलेला निधी खर्च करण्यात यावा. ज्या प्रयोजनासाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी सदर निधी खर्च करण्यात यावा. ही मदत देताना केंद्र शासनाने चक्रीवादळ, पूर इत्यादी नैसर्गिक आपत्तीकरिता विहित केलेल्या अटी व शर्तीची पूर्तता होत असल्याची खात्री सर्व संबंधितांनी करावी.

६. लाभार्थ्यांना मदत वाटपाची कार्यवाही पुर्ण झाल्यानंतर लाभार्थ्यांची यादी व मदतीचा तपशील जिल्ह्यांच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावा. या सर्व सूचनांची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहिल.

७. सदर निधीतून करण्यात येत असलेल्या खर्चाचे लेखे निधी आहरित करण्यात येणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर ठेवण्यात यावे व करण्यात आलेल्या खर्चाचा कोषागार कार्यालये व महालेखापाल कार्यालयाशी त्रैमासिक ताळमेळ घेण्यात यावा. राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून तसेच राज्य शासनाच्या निधीमधून उपलब्ध करून दिलेला उपरोक्त निधी खर्ची पडल्यानंतर तातडीने निधीची उपयोगिता प्रमाणपत्रे संबंधितांकडून प्राप्त करून घेवून एकत्रितरित्या शासनास सादर करण्याची जबाबदारी विभागीय आयुक्त यांची राहिल.

८. वरील प्रयोजनासाठी प्रधान लेखाशिर्ष २२४५ - नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी अर्थसहाय, ०२ पूर चक्रीवादळे इत्यादी अंतर्गत सोबतच्या विवरणपत्रात दर्शविलेल्या लेखाशिर्षाखाली आर्थिक वर्ष २०२३-२४ मध्ये उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या निधीमधून खर्च करण्यात यावा.

९. सदर शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक : ४६/२०२४/व्यय-९, दि.२९.०९.२०२४ अन्वये मिळालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२४०२२९१३९६९३५५९९ असा आहे. हे आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(संजय औ. धारूरकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
२. मा.उपमुख्यमंत्री (गृह) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानभवन, मुंबई
५. मा. मंत्री (मदत, पुनर्वसन व आपत्ती व्यवस्थापन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. विधानमंडळाचे सर्व सन्माननीय सदस्य,
७. अपर मुख्य सचिव (वित्त/कृषि), मंत्रालय, मुंबई,

८. सर्व विभागीय आयुक्त
९. वित्तीय सल्लागार व सहसचिव, मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
११. सर्व संबंधित जिल्हाधिकारी
१२. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१३. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१४. सर्व संबंधित जिल्हा कोषागार अधिकारी
१५. कार्यासन अधिकारी (म-११/म-३), मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
१६. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-९/अर्थ-६), मंत्रालय, मुंबई
१७. निवड नस्ती (कार्यासन/ म-३)

